

OKTOBER 1949

Holmgang på Rådhusplassen

Noen dager før valget i 1949 var det en holmgang på Rådhusplassen mellom de to partiledere Einar Gerhardsen og C. J. Hambro. Det ble det største politiske møte i landets historie. På hele den mektige Rådhusplassen stod det tett av tilhørere mellom Skansen og Vestbanen, helt ut til bryggekanalen, og innover mot byen i sidegatene. Arbeiderbladet anslo tallet av tilhørere til rundt 100 000, Morgenbladet mente det var samlet mellom 100 000 og 120 000 mennesker på plassen. Vi gjengir fra Arbeiderbladets referat noen avsnitt av Gerhardsens foredrag:

Det er temmelig mange spørsmål som er brakt inn i denne valgkampen. Ikke alle er like viktige, men mange er meget viktige. Spørsmålet om par-

tienes stilling til den alminnelige næringspolitikk er et slikt spørsmål. Norge er ikke noe rikt land. Men vi kan leve godt, hvis vi nytter ut alt det som dette landet har å by oss. Jeg har en bebreidelse å gjøre opposisjonspartiene i Stortinget: De har ført en altfor ensidig næringspolitikk. De har sett jordbruket, til nød fiskeriene, men ikke de andre næringene. Regjeringen har hatt følelsen av å stå alene om å tale de andre næringers sak. Et gammelt ord sier: Når bonden har penger, har alle penger. Forholdet er imidlertid det, at hvis ikke andre grupper i samfunnet har penger, så har heller ikke bonden penger. Ingen kan leve godt uten at alle grupper gjør det.

Utviklingen av næringene har foregått nokså tilfeldig. En som har villet starte en virksomhet, har spurt: Hvor lønner det seg å starte? Det har vært naturlig å spørre og handle slik, men det har ført til skjevheter i norsk næringsliv. Vi har landsdeler med ensidig næringsliv, og de blir sårbare. Vi vil gjerne føre videre et arbeid som er begynt med kartlegging av næringsmulighetene i vårt land.

Når en vurderer utviklingen og utbyggingen av norsk næringsliv — vil mange si: Her stikker hestehoven fram, tvangsdirigeringen. Det forundrer meg ofte at andre partiers talere kan holde lange taler uten å si noe om sitt eget parti, bare mye om Arbeiderpartiet. Vårt parti er det mest demokratisk oppbygde parti i vårt land, og så mener man at dette partiet skulle gå inn for tvangsdirigering fra morgen til kveld?

Arbeiderpartiet har bebreidet opposisjonen at den innskrenker seg til å kritisere skattepolitikken i sin alminnelighet, uten å gi anvisninger på hvor en skal spare. Det blir fra opposisjonens side svart at det går ikke an å gi slike anvisninger i detaljer. Men Arbeiderpartiet gjorde det den gangen det var i opposisjon. Arbeiderpartiet stilte konkrete forslag både om besparelser og forhøyelser i budsjettet. — Jeg tror, sa statsministeren, at alle var klar over at etter krigen måtte skattene bli høye. Engangsskatten, verneskatten og krigsskadeavgiften ble da også vedtatt enstemmig i Stortinget. Det snakkes om at skattetrykket i Norge er høyere enn i noe annet land. Dette er ikke riktig. Skattene i Norge er lavere enn i Belgia, Nederland og Frankrike, og ikke mye høyere enn i Sverige.

Det er ingen ting å si på at en forlanger tallet på statsfunksjonærer redusert, men den *formen* denne agitasjonen har fått, er ikke saklig bestandig. Det blir sagt at vi har om lag 200 000 offentlige funksjonærer, og enkelte legger for sikkerhets skyld til at vi har 200 000 funksjonærer som *administrerer* oss! Sannheten er at vi i departementene og direktoratene har 4700 funksjonærer. En kan være sikker på at Arbeiderpartiet ikke ønsker at det skal være én funksjonær mer enn nødvendig.

Det blir sagt at ungdommen har mindre spillerom for initiativ i dag enn før. Det er ikke riktig. Bare i rekordåret 1903 utvandret 29 000 mennesker fra landet og i åra 1836—1915 754 000. I tida etter krigen har ingen behøvd å forlate fedrelandet, det har gitt arbeid og spillerom til alle som vil arbeide. Statsministeren sluttet med å sitere noen ord av president Roosevelt: Mennesker som lider nød, som sulter og er uten arbeid, danner materialet til diktaturene. Vil en sikre friheten, må en framfor alt sikre arbeid og utkomme for alle i dette landet.